

Süleyman Demirel Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Y.2001, C.6, S.2 s.193-202.

KÜRESELLEŞME SÜRECİ VE ETKİ ALANLARI

Arş. Gör. Mehmet AKTEL*

ÖZET

Küreselleşme: Siyasi düzlemde liberal demokrasi, ekonomik düzlemde serbest piyasa ekonomisi ve kültürel düzlemde farklılıkları ortaya çıkaran evrensel boyut kazanmış bir kavramdır.

Bu çalışmada süreci övmek ve yermekten ziyade sürecin ekonomik, siyasi ve kültürel alanda oluşturduğu değişimler, ana hatlarıyla belirtilmeye çalışılmıştır.

Globalization is an universally recognized concept which emphasize liberal democracy, free-market economy and diversities in political, economical and cultural areas, respectively.

Instead of being "against or for," in this study changes triggered with the process in economical, political and cultural fields are tried to be held in general.

Küreselleşme, globalization, ulus devlet, teknoloji, sermayenin serbetleşmesi, çok uluslu şirketler, uluslararası örgütler, refah devleti.

GİRİŞ

Yaygın etkilerinin 1980'li yıllarda hissedilmeye başladığı küreselleşme; ekonomiden siyasete bir çok alanda ilgi konusu olan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Süreç henüz evrimini tamamlamamış olduğu için, dinamik ve etkileri hala tartışılmakta, tanımlama çabası devam etmektedir.

Küreselleşme süreci olumlu ve olumsuz bir çok zıtlığı bünyesinde barındırdığı için, anlamlandırmak o kadar kolay olmamaktadır. Sürecin çok boyutluluğu ve etki alanlarının genişliği, yüklenen anlam çeşitliliğini artırmakta, böylece kavramın analitik geçerliliğini sorgulanır kılmaktadır. Bir nevi küreselleşme kavramı fetişleştirilme sorunsalı ile karşı karşıya kalmakta, bütün olumlu ve olumsuz gelişmelerin kaynağı olarak gösterilmektedir.

Çalışmadaki amacımız; sürecin taraftarı ya da aleyhtarı olmadan, anlamaya çalışmak, etki alanlarını tespit ederek, yaşanan değişimi vurgulamaktır.

* Süleyman Demirel Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Elemanı.

1. KÜRESELLEŞME: TANIMLANMAYA ÇALIŞILAN KAVRAM

Küreselleşme sürecini inceleme konusu yapan bir çok çalışma, önce kavram üzerindeki sis perdesini sorunsallaştırmakla işe başlar. Bu ciddi bir ihtiyaç halini almıştır.¹ Bunun altında yatan gerekçe ise kavramın çok boyutluluğu ile ilgilidir. Dolayısıyla küreselleşme kavramını tek bir tanım çerçevesinde ele almak yerine, farklı boyutlarını tespit ederek bunları bir araya getirmek, kavramı anlayabilmek açısından çok daha yararlı olacaktır.

Bu bağlamda küreselleşme;

- Ülkeler arasındaki ilişkilerin yaygınlaşması ve gelişmesi, ideolojik ayrımlara dayalı kutuplaşmaların çözülmesi, farklı toplumsal kültürlerin, inanç ve beklentilerin daha iyi ancak, birbiriyle bağlantılı olayları içerdiği, bir anlamda maddi ve manevi değerler çerçevesinde oluşmuş birikimlerin milli sınırları aşarak dünya çapında yayılmasını,²

- Ulusların dünya ekonomisinde finans ve üretim önceliğindeki farklı seviyelerin niteliksel ve niceliksel uluslararası bütünleşmesini ve ekonomik anlamda sınırların ortadan kalkmasını,³

- Dünya insanların tek bir dünya toplumunda yani küresel toplumda bütünleştirilmesini,⁴ “tek bir mekan olarak tüm dünyanın kristalleşmesini”, “bir bütün olarak dünya bilincinin yoğunlaşmasını”⁵ ve bununla beraber “dünyanın sıkışmasını”,⁶

- Teknolojik ilerlemenin her geçen gün yeni boyutlar kazanmasını, iletişim teknolojisini - bilgisayar ve internetin ekonomik biliminin temel kavramlarını değiştirmesini, “net work”lerin, ilişki ağlarının öne çıkmasını,⁷

- Sermaye dolaşımının serbestleşmesi, hacminin artması, hızlanması, yaygınlaşmasını, sermayenin üretimden ziyade spekülative amaçlarla kullanılmasını, üretimin küreselleşmesi ve şiddet birleşmelerinin gündeme gelmesini, uluslararası mal ve hizmet hareketlerinin ve küresel pazara yönelişin hızlanmasını,

¹ S. MANNING, “Introduction”, *Journal of World-Systems Research*, Vol:5, Issue:2, 1999, p.137.

² DPT, *Dünyada Küreselleşme ve Bölgesel Bütünleşmeler*, DPT-2375, Ankara, 1995, s.1.

³ Jonathan MORAN, “The Dynamics of Class Politics and National Economies in Globalization”, *Capital and Class*, Vol:66, 1998, p.35-36.

⁴ Martir ALBROW, “Introduction”, *Globalization, Knowledge and Society*, London: Sage, 1990, p.9.

⁵ R.ROBERTSON, “Globalization and Societal Modernization : A Note on Japan and Japanese Religion”, *Sociological Analysis*, Issue:47, 1987, p.38.

⁶ R.ROBERTSON, *Globalization, Social Theory and Global Culture*, London:Sage, 1992, p.8.

⁷ Osman ULUGAY, *Küreselleşme Korkusu*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2001, s.65.

- Bölgesel bütünleşmeler, yerelleşme, bireyselleşme, katılımcı demokrasi ve sivil toplum örgütlerinin ön plana çıkması,⁸

- Neo-liberal görüşlerin 1980 sonrası yaygınlaşmasıyla piyasa üstünlüğünün ön plana çıkarılmasını, deregülasyon ve özelleştirme uygulamalarıyla devletin küçültülmesini,⁹ regülatör (düzenleyici) devlet anlayışının ortaya çıkmasını, ulus devletin yetki ve görevlerinin uluslararası örgütlere (IMF, WB, WTO, UN gibi), yerel yönetimlere ve sivil toplum örgütlerine devredilmesi anlayışının gelişmesini,

- Kültürel alanda, homojen bir dünya oluşturulmaya çalışılırken, etnik farklılıkların ve yerel kültürlerin canlandırılmasını, bütünleştirme ve ayırıştırma süreçlerinin bir arada yürütülmesini, amaçlamaktadır.

Tüm bu bilgiler özüksendiğinde küreselleşme kavramı üzerinden kurgulanan söylemin taşıdığı iddia; siyasi alanda liberal demokrasi, ekonomik alanda piyasa ekonomisi ve kültürel alanda farklı kültürlerin, inançların ve düşüncelerin, birbirlerini düşman ilan etmeden kaynaşması olguları evrensel boyutlar kazanmış ve bu durum küresel toplumun oluşması için bir zemin oluşturmuştur.

2. KÜRESELLEŞMENİN TARİHÇESİ

Küreselleşme kavramı ve sürecinin kesin olarak ne zaman başladığı hangi evrelerden geçildiği tam olarak bilinmemekle birlikte, küreselleşme insanların buldukları yerlerden başka yerlere göç ve ticaret kervanlarının oluşturulması, binek hayvanlarının evcileştirilmesi, büyük pazarların kurulması, ipek yolu ve deniz yollarının kullanılarak yeni bölgelerin keşfedilmesi kadar eskiye dayanan bir geçmişe sahip olduğu söylenebilir.

Ancak kavramın bugünkü anlamda işlerlik kazanmasının başlangıcı, 4 Nisan 1959 tarihinde The Economist dergisinin kullanımı ile olmuştur.¹⁰ McLuhan ise 1962 yılında yazdığı bir metinle yeni iletişim teknolojilerinin yaşamlarımızdaki etkisini kavramak üzere sık sık söylenen “global village” yani “küresel köy” terimini ilk defa kullanan kişi olmuş,¹¹ dünya ekonomisinin tek bir Pazar haline geleceği düşüncesinin temelini atmıştır.

⁸ Yusuf ERBAY, “Küreselleşen Dünyada Türkiye”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı: 421, 1998, s.297.

⁹ Kuter ATAÇ, “Küreselleşme: Bir Değerlendirme”, **H.Ü. İİBF. Dergisi**, Cilt:18, Sayı:1, Ankara, 2000, s.95.

¹⁰ Bu konuda daha fazla bilgi için bkz. M. WATERS, **Globalization**, The Open University, N.Y., 1985.

¹¹ Marshall MCLUHAN, **The Gutenberg Galaxy : The Making of Tupographic Man**, Toronto, University of Toronto Press, 1962.

Kavramın siyasi alanda dolaşıma girmesi ise 1980’li yıllarda Thatcher ve Reagan tarafından temsil edilen “yeni sağ” iktidarların başa geçmesine rastlamıştır. Dolayısıyla siyasi tanımlamalarda neo-liberal düşünceler egemen durumda bulunmamaktadır.

Ekonomik anlamda kavramın tanımlamasında ise öncülük Theodore Levitt’e aittir.¹² Sermaye ve üretimin dünya çapına yayılması, tüketim kalıplarındaki yakınlaşmalar, uluslararası kuruluşların etkinliğinin artması, çok uluslu şirketlerin egemenliği gibi unsurları ön plana çıkaran tanımlar aslında küreselleşmeyi ekonomik temelde ele alan ve Levitt’e yaklaşan tanımlama çabalarıdır.

Küreselleşme sürecini kültürelci bir çerçeveden ele alanlar ise Ritzer, Featherstone, Robertson ve Baudrillard’dır.¹³

Ritzer, Robertson, Featherstone ve Baudrillard gibi teknisyenler bu yeni toplumun temel özelliğini “tüketim toplumu” olarak nitelendirmekte, kapitalist toplumun üretime yönelik bir yapılanmadan, tüketime yönelik bir yapılanmaya kaydıklarını ve kitle iletişim araçlarının yarattığı sanal ortamla birlikte, tektipleştirici bir modelin nasıl oluşturulduğunu anlatmaya çalışmaktadırlar. Bu kişiler yükselen küresel kültür karşısında bireysel ya da ulusal kültürlerin nasıl yaşayabileceklerini sorunsallaştırma eğilimi içerisinde olmuşlardır.

Farklı alanlarda yapılan tüm bu algılama çabaları, küreselleşme sürecinin etki alanlarının ne kadar farklılıklar arzettiğini gözler önüne sermektedir.

3. KÜRESELLEŞMENİN ETKİLEDİĞİ ALANLAR

Küreselleşme sürecinin temelde ekonomi, siyaset ve kültür alanında etkisini gösterdiğini belirtmemiz gerekmektedir. Bu alan aslında hayatın kendisini oluşturmakta, dolayısıyla yaşanan değişim bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.1. Ekonomik Alanda Küreselleşme

Küreselleşmenin evriminde, ekonomik, siyasi, kültürel ve sosyal içerikli bir çok faktörün etkileşimde bulunduğu aşıkardır. Fakat bu evrim içerisinde özellikle gelişmekte olan ülkeler tarafından sürecin ekonomik

¹² Theodore LEVITT, “The Globalization of Markets”, *Harvard Business Review*, May-June, 1983.

¹³ Bu konuda daha ayrıntılı bilgi için bkz. G. RITZER, *Mc Donaldization of Society*, Sage, 1993; M. FEATHERSTONE, *Undoing Culture*, Sage, 1995; J. BAUDRILLARD, *For A Critique of The Political Economy of The Sign*, Telos Press, 1981; R. ROBERTSON, *Globalization, Social ...*, 1992.

boyutu ön plana çıkarılma eğiliminde olmuştur.¹⁴ Bu da sürecin ekonomik boyutunun çok daha baskın olduğu düşüncesini kuvvetlendirmektedir. Elbette ki küreselleşmenin ekonomik boyutunun öne çıkması tesadüfî değildir. 1980'lerden itibaren kar maksimizasyonunu amaçlayan sermaye ve girişimci grubu, sadece üretim ve karı değil, aynı zamanda pazarı da dünya ölçeğine çıkarmış, böylece dışa açılma ve liberalleşme hareketleri siyasi küreselleşmenin önüne geçmiştir.¹⁵

Ekonomik küreselleşme, genel anlamda uluslararası ticaretin ve yatırımın yayılması ve yoğunlaşmasına karşılık gelmektedir. Sermayenin ve ekonomik işleyişin küresel çapta örgütlenmesine ilişkin olarak, piyasa ekonomisinin, kapitalist örgütlenme mantığı içerisinde sağladığı etkinliği gözler önüne sermekte, uluslararası ticaretin örgütlenmesi noktasında Batı sermayesinin ulaştığı zenginliğe işaret etmektedir.¹⁶

Ekonomik küreselleşme beraberinde, piyasa ekonomisinin gelişmesini, dünya çapında ekonomik örgütlenmelerin hız kazanmasını, serbest ticaretin yayılmasını, sermaye hareketlerinin olağanüstü serbestliğini, dış ticaret hacmindeki genişlemeyi ve çok uluslu şirketlerin faaliyetlerinin genişlemesini getirmiştir.

1953-1973 yılları arasına bakıldığında, IMF-WB-GATT üçlüsünün desteğiyle ile dünya ticaretinin arttığını, fakat bu artıştaki asıl katkının gelişmiş ülkeler arasındaki ticaretten kaynaklandığını Tablo-1'den görebilmemiz mümkündür.

Tablo-1 : Dünya Ticaretindeki Ortalama Büyüme ve Gelişmekte Olan Ülkelerin Dünya Sanayi İhracatındaki Payı

Dünya Ticaretindeki Büyüme Oranları

Yıllar	1953-1963	1963-1973	1973-1983	1983-1993
Ortalama Büyüme Oranı %	6.1	8.9	2.8	7.6

Gelişmekte Olan Ülkelerin Sanayi İhracatındaki Payı

Yıllar	1960	1970	1980	1990	1994
Pay %	5.7	3.5	9.0	21.5	27.3

Kaynak: Nihal TERREGOSSA, **Yeni Ticaret Teorisi ve Gelişmekte Olan Ülkeler**, Draft Paper, İstanbul, 1996.

¹⁴ Murat Ali DULUPÇU, **Küresel Rekabet Gücü : Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001, s.22.

¹⁵ Gülten KAZGAN, **Yeni Ekonomik Düzendeki Türkiye'nin Yeri**, Altın Kitapları, İstanbul, 1994, s.78.

¹⁶ MANNING, p.138.

1970 yılında 315 milyar dolar olan dünya ihracatı, 1990 yılında 3447 milyar dolar ve 1998 yılında 5415 milyar dolara yükselmiştir. Son 15 yılda dünya ticaretinin % 8 oranında büyüdüğü bu artışın dış ticarete serbestleşme ile aynı anda ortaya çıktığı görülmektedir.¹⁷

Ancak bu ihracat artışından zengin ülkeler daha çok yarar sağlarken, gelişmekte olan ülkeler çok az yarar sağlayabilmişlerdir.

Günümüzde dünya ticaretinin % 40 gibi önemli bir kısmı çok uluslu şirketler aracılığı ile yapılmakta, bu da gelişmiş ülkelerin dünya ticaretindeki egemenliğini göstermektedir.

Dünya ticaretindeki bu gelişmenin yanında oluşan sermaye hareketlerindeki artışlar da ekonomik alanda küreselleşmenin önemli bir göstergesini oluşturmaktadır. Uluslararası sermaye küreselleşme sürecinde en fazla serbestleştirilen unsurdur.

Bretton Wood's sisteminin yıkılmasından sonra döviz piyasasındaki işlemler büyük ölçüde artmıştır. 1973 yılında günlük döviz alım ve satım işlemleri 15 milyar dolardan, 1992 yılında 900 milyar dolara yükselmiş, günümüzde ise bu işlemlerin günlük değeri 1 trilyon doları aşmış bulunmaktadır. Bu işlem hacminin % 98'inin spekülasyon amaçlı olduğu, ancak kalan % 2'sinin ticari işlemlerden doğduğu hesaplanmış,¹⁸ bu nedenle oluşan yeni ekonomiye "gazino-kumar" ekonomisi denilmeye başlanmıştır.

Teknolojik gelişmeler alışlageldiğimiz zaman ve mekan kavramları üzerinde yarattıkları etkiler bakımından zaman, sermaye açısından artık gece ve gündüz olarak, zaman dilimleri olarak ayrılmamakta, süreklilik kazanmaktadır. Kesintiye uğramadan, bir ülkeden diğer bir ülkeye, bir pazardan diğer bir pazara, bir şirketten diğer bir şirkete koşabilmektedir.

Ekonomik küreselleşmenin diğer önemli bir boyutunu ise yabancı sermaye yatırımlarında görülen artış oluşturmaktadır. 1990'lı yıllarla birlikte gelişmekte olan ülkelere giden yabancı sermaye yatırımlarındaki artış daha da hızlanmıştır. 1981-1990 döneminde toplam yabancı sermaye yatırımlarının % 17'si gelişmekte olan ülkelere giderken, bu oran 1991-1995 döneminde % 32'ye yükselmiştir. Ancak bu yatırımlar Çin ve Singapur gibi belirli ülkelerde toplanmaktadır.¹⁹

Ekonomik alanda yaşanan küreselleşme dünya ekonomisinin büyük bölümünü refahın paylaşımı açısından henüz kapsamamaktadır. Gelişmekte olan ülkelerin yaklaşık yarısı uluslararası ticaret, yatırım ve sermaye

¹⁷ M. KHOR, "Globalization and The South : Some Critical Issues", **Discussion Papers**, No:147, UNCTAD, 2000, p.12.

¹⁸ KHOR, p.3.

¹⁹ P. HIRST / G. THOMPSON, **Küreselleşme Sorgulanıyor**, (Çev: Çağla Erdem – Elif Yücel), İmge Yayınları, Ankara, 1998, s.13.

akışlarından uzakta kalmakta,²⁰ dış ticaret ve yatırımlar daha çok gelişmiş ülkelere yönelmektedirler. Bu durum, ülkeler arasındaki gelişmişlik düzeyini derinleştirmekte, küresel krizlere davetiye çıkarmaktadır.

3.2. Siyaset ve Yönetim Alanında Küreselleşme

Siyasi alanda küreselleşme kavramı ulusötesi yönetici ve düzenleyici kurumların örgütlenmesine ve liberal siyasal ideolojinin ve onun kurumsal biçimlerinin yayılmasına karşılık bulmak üzere kullanılmaktadır.²¹

Küreselleşme süreciyle birlikte devlet, toplum ve birey ilişkisinin yeniden tanımlanması ihtiyacı ortaya çıkmış, ulus devletin hakimiyeti sarsılmış devletin etkin ve sınırlı bir yapıya kavuşturulması gereği yoğun bir şekilde tartışılmaya başlanmıştır.

Devletin küçültülmesi, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, yerinden yönetim ilkesinin hayata geçirilmesi, devletin temel kamusal hizmetleri yerine getirmekle sorumlu tutulması insan hakları ve temel özgürlüklerin dikkate alınması, bireylerin devletten özerk ve sivil alanlarının mümkün olduğunca geniş tutulması, temsili demokratik sistemin yetersizliği, sistemin şeffaflaşması, kamu yönetiminin topluma hizmet aracı olduğu düşüncesinin öne çıkarılması²² ve katılımcı demokrasi gibi değer ve kavramlar küreselleşme süreci tarafından popülerize edilmiştir.

Süreç merkezi devletin gücünü ve bürokratik yapılanmayı sorgulamaktadır. 21.Yüzyıl demokrasilerinde, piyasa karar mekanizmalarının üzerinde çoğu zaman müdahaleci rol oynayan siyasi – yönetsel karar alanları daralacak, ulus devletin işlevleri yeniden gözden geçirilecektir. Yetkilerin bir kısmı uluslararası örgütlere koyarken, bir kısmı ise yerel yönetimlere terkedilecektir.²³

Günümüzde artık bir çok ülke, hantal şekilde büyüyen devlet, kronikleşen kamu açıkları ve ekonomik istikrarsızlıklarla, bireylerin beklentileri arasında bir seçim yapma pozisyonuna gelmiştir. Özellikle refah devleti anlayışı ve uygulamalarındaki başarısızlıklar, kamu yönetimlerinde yaşanan çürüme ve yolsuzluklar, krizleri beraberinde getirmekte, devletin görev ve yetkilerini tartışılır hale getirirken, siyaset aşınmaya uğramaktadır.

Ulus devlet merkezi güçlendirip merkezîyetçi politikalar, yerel ve bireysel inisiyatifleri zayıflatırken ve her şeyin çözümünü devletten bekleyen bir anlayışı ortaya çıkarırken, günümüzde toplumsal dinamizmin kaynağı

²⁰ P. DRUCKER, “The Global Economy and The Nation State”, *Foreign Affairs*, Vol:76, No:5, September/October, 1997.

²¹ MANNING, p.138.

²² Davut DURSUN, “Küreselleşme ve Toplumun İnşasında Bilginin Artan Önemi”, *Yeni Türkiye*, 21.Yüzyıl Özel Sayısı I, Sayı: 19, 1998, s.158.

²³ Zerrin TOPRAK KARAMAN, “Küreselleşmede Yönetimin Etkisi”, *Türk İdare Dergisi*, Sayı: 409, 1995, s.44.

olarak, ihmal edilen yerel ve sivil inisiyatifleri “yapabilir” kılmaya, geliştirmeye yönelik bir politika değişikliği yaşanmaktadır. Siyaset ve yönetimde bireyin, sivil toplumun ve yerel yönetimlerin öne çıkmaya başladığı bir süreç bütün ağırlığını hissettirmektedir.²⁴ Katılımcılık ve çoğulculuk, talep edilirken, bu durum demokrasinin farklı seslerin duyurulmasına imkan veren bir rejim olarak tanımlanmasına neden olmakta, bu noktada ulaşılan demokrasi anlayışı siyasal gücün oluşmasının demokratikleştirilmesini gerekli kılmaktadır.²⁵

Yaşanan değişim vatandaşlık anlayışından, devletin örgütlenmesine, insan haklarından katılımcı demokrasiye, yerelleşmeden, sivil toplum örgütlerinin etkinlik kazanmasına kadar uzanan geniş bir yelpazeyi kapsamakta, siyaset ve yönetim köklü değişimlerle karşı karşıya bulunmaktadır.

3.3. Kültürel Alanda Küreselleşme

Küreselleşmenin etkilediği önemli bir alan da kültürel yapılanmadır. Özellikle batı kültürünün diğer kültürler üzerindeki hegemonyası sonrası, gelişmekte olan ülkeler bu kültürleri onur kırıcı bir şekilde taklit ederken, aynı zamanda küresel hibritleşme de (melezleşme) yaşanmaktadır.²⁶ Bu durum küreselleşme sonrası iki kültür görüntüsünün yaşandığını, bunlardan ilkinin “tikel kültürün” üst sınırlarına ulaşma, yani tüm heterojen kültürler, dünyayı kapsayan hakim kültürün içinde erimekte, ikincisi ise farklı kültürlerin hiçbir örgütleyici prensip olmaksızın yan yana akmasıdır.²⁷ Küresel alan hareketlilik ve kaos içeren bir yapılanma içerir hale gelmiştir.

İletişim teknolojisinde yaşanan hızlı gelişmeler, kültürel alanda “saf”lıktan söz etmeyi imkansız hale getirmekte, kültürler iç içe geçmekte, baskın kültürler hakim renkleri oluşturmaktadır. Giderek artan tüketim kültürü anlayışı, yemekten giyinmeye kadar benzeşmeyi, tektipleşmeyi²⁸ doğurmakta ve yerel kültürleri tehdit etmektedir. Hamburger ve Coca-Cola kültürü egemen kültürler haline gelmektedir.

²⁴ Bilal ERYILMAZ, “Küreselleşen Dünyada Kent, İnsan ve Yönetim”, **Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanması**, Birleşik Yayıncılık, İstanbul, 1997, s.92-93.

²⁵ İlhan TEKELİ, “Küreselleşen ve Moderniteyi Aşan Dünya Artık Temsili Demokrasiyle Yetinmiyor”, **Yeni Türkiye, 21.Yüzyıl Özel Sayısı I**, Sayı : 19, 1998, s.432.

²⁶ S. LATOUCHE, *Dünyanın Batılılaşması*, (Çev: Temel Keşoğlu), Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1993, s.55.; Rona ARSLANOĞLU, **Kent, Kimlik ve Küreselleşme**, Asa, Bursa, 1998, s.168-173.

²⁷ ASLANOĞLU, s.160.

²⁸ Bu konuda RITZER, FEATHERSTONE ve BAUDRILLARD'ın çalışmaları örnek oluşturmaktadır.

SONUÇ

Nasıl ki modernleşme süreci kaçınılmaz olarak tüm dünya üzerinde etkiler bırakmışsa, küreselleşme süreci de ekonomiden siyasete kadar geniş bir alanda etkide bulunmakta, yaşamımızı değiştirmektedir. Duygusal bir bakış açısıyla yaşanan bu sürecin lehinde veya aleyhinde olmak, sürecin yönlendiricileri bakımından bir anlam ifade etmemekte, değişim bütün hızıyla sürmektedir. Bu durum karşısında süreci anlamaya çalışmak, herhalde bizim gibi gelişmekte olan ülkeler için çok daha yararlı olacaktır.

Küreselleşme sadece ekonomik bir entegrasyonu değil, dünyanın özellikle Batı dünyasının geliştirdiği standartların evrenselleştirilmesini içermekte, ulus devletler bu standartları içselleştirdikten sonra, kendi yerel potansiyelleriyle oyunun kurallarını belirlemede az da olsa söz hakkı elde edebilmektedirler.²⁹

Süreç karşısında kendi standartlarımızı, evrensel olana yaklaştırma zorunluluğuyla karşı karşıya bulunmaktayız.

KAYNAKÇA

1. ALBROW, Martin, "Introduction", **Globalization, Knowledge and Society**, London: Sage, 1990.
2. ASLANOĞLU, Rona, **Kent, Kimlik ve Küreselleşme**, Asa, Bursa, 1998.
3. ATAÇ, Kuter, "Küreselleşme : Bir Değerlendirme", **HÜ. İİBF. Dergisi**, Cilt: 18, Sayı: 1, Ankara, 2000.
4. BAUDRILLARD, J., **For A Critique of The Political Economy of The Sign**, Telos Press, 1981.
5. DPT, **Dünyada Küreselleşme ve Bölgesel Bütünleşmeler**, DPT-2375, Ankara, 1995.
6. DRUCKER, P., "The Global Economy and The Nation State", **Foreign Affairs**, Volume: 76, No: 5, September/October, 1997.
7. DULUPÇU, Murat Ali, **Küresel Rekabet Gücü : Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001.
8. DURSUN, Davut, "Küreselleşme ve Toplumun İnşasında Bilginin Artan Önemi", **Yeni Türkiye : 21.Yüzyıl Özel Sayısı I**, Sayı: 19, 1998.
9. ERBAY, Yusuf, "Küreselleşen Dünyada Türkiye", **Türk İdare Dergisi**, Sayı: 421, 1998.

²⁹ DULUPÇU, s. 15.

10. ERYILMAZ, Bilal, “Küreselleşen Dünyada Kent, İnsan ve Yönetim”, **Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanması**, Birleşik Yayıncılık, İstanbul, 1997.
11. FEATHERSTONE, M., **Undoing Culture**, Sage Press, 1995.
12. HIRST, P.; THOMPSON, G., **Küreselleşme Sorgulanıyor**, (Çev: Çağla Erdem – Elif Yücel), İmge Yayınları, Ankara, 1998.
13. KAZGAN, Gülten, **Yeni Ekonomik Düzendeki Türkiye'nin Yeri**, Altın Kitapları, İstanbul, 1994.
14. KHOR, M., “Globalization and The South : Some Critical Issues”, **Discossion Papers**, No: 147, UNCTAD, 2000.
15. LATOUCHE, S., **Dünyanın Batılılaşması**, (Çev: Temel Keşoğlu), Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1993.
16. LEVITT, Theodore, “The Globalization of Markets”, **Harvard Business Review**, May-June, 1983.
17. MANNING, S., “Introduction”, **Journal of World Systems Research**, Volume:5, Issue:2, 1999.
18. Mc LUHAN, Marshall, **The Gutenberg Galaxy : The Making of Tupographic Man**, Toronto, University of Toronto Press, 1962.
19. MORAN, Jonathan, “The Dynamics of Class Politics and National Economies in Globalization”, **Capital and Class**, Volume:66, 1998.
20. RITZER, G., **Mc Donaldization of Society**, Sage Pr., 1993.
21. ROBERTSON, R., “Globalization and Societal Modernization : A Note on Japan and Japanese Religion”, **Sociological Analysis**, Issue: 47, 1987.
22. ROBERTSON, R., **Globalization, Social Theory and Global Culture**, London: Sage, 1992.
23. TEKELİ, İlhan, “Küreselleşen ve Moderniteyi Aşan Dünya Artık Temsili Demokrasiyle Yetinmiyor”, **Yeni Türkiye : 21.Yüzyıl Özel Sayısı I**, Sayı: 19, 1998.
24. TERREGOSSA, Nihal, **Yeni Ticaret Teorisi ve Gelişmekte Olan Ülkeler**, Draft Paper, İstanbul, 1996.
25. TOPRAK KARAMAN, Zerrin, “Küreselleşmede Yönetimin Etkisi”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı: 409, 1995.
26. ULAGAY, Osman, **Küreselleşme Korkusu**, Timaş Yayınları, İstanbul, 2001.
27. WATERS, M., **Globalization**, The Open University, N.Y. 1985.